

Předškolákům vadí neléčené oční vady

Má váš předškolák v pořádku zrak? Především neléčené oční vady a šilhání mohou vést ke vzniku tupozrakosti a později neléčitelnému oslabení zraku. Dětské potíže však mohou rodiče včas vyzvávat.

MARIE LUCOVÁ

Maxík je veselé čtyřleté dítě, brýle už považuje za samozřejmost. Na to, že s jeho očima není něco v pořádku, upozornily před několika měsíci jeho maminku opakované bolesti hlavy.

„Všimla jsem si také, že často přivírá oči,“ říká paní Jana. Od dětské lékařky vedla cesta na dě-

skou oční ambulanci a určení diagnózy – astigmatismu.

„Byla jsem dost překvapená, protože v rodině nikdo problém s očima nemá,“ vzpomíná paní Jana.

Astigmatismus, zaviněný nepravidelným tvarem oční rohovky, způsobuje zhoršené vidění na všechny vzdálenosti, ovlivňuje prostorové vnímání a přispívá k špatnému rozlišování. Spolu s krátkozrakostí a šilháním patří ke zrakovým vadám, které nejčastěji trápí předškoláky.

V Česku podle odhadu lékařů trpí oční vadou každé dvanácté dítě do čtyř let věku. Oční vady mohou děti provázet už od narození.

Nejvýraznější změny prodělává oko během prvních dvanácti měsíců života. Přestože po narození není u dětí vidění dokonalé a všechny struktury oka v prvních letech života teprve postupně „do-

zrávají“, objevují se různé oční vady.

Šilhání jen do půl roku

U kojenců se porucha vidění jednoho oka může projevovat šilháním. „Občasné zašilhání dětí do šesti měsíců – často rodiči popisované jako „ujiždění oka“ – se považuje za normální, je způsobeno nevyzrálou koordinací okohybých svalů a postupně se upraví. Pokud je však stočení oka trvalé nebo šilhání zaregistrováte i po šestém měsíci, v každém případě navštivte co nejdříve lékaře,“ doporučuje Lucie Valešová, primářka Dětského očního centra Kukátko.

Nejedná se totiž jen o estetický problém, šilhání bývá zpravidla spojeno s vadou oční čočky a může vést k mnohem nebezpečnější a zálužnější tupozrakosti.

Důležité je sníženou schopnost vidění dítěte rozpoznat ještě v předškolním věku – ideálně do

pěti let. Čím starší je dítě, tím obtížněji se vada napravuje a mnohdy vidění už nelze nikak zlepšit.

Plasticita mozku umožní napravit oko zhruba do sedmi až osmi let, dokud není rozvoj zrakových funkcí definitivně ukončen. V mozku se vždy spojují obrazy z obou očí, a pokud je obraz kvůli oční vadě nebo šilhání jednoho oka neostrý či jinak poškozený, mozek slabší oko „vypne“. Dítě pak oko nepoužívá a dráhy mezi mozkem a okem zakrní.

„Je to podobné, jako když si pořaníte nohu a nějaký čas nemůžete chodit. Svaly na noze zeslábnou a po uzdravení nějaký čas trvá, než zesílí a znova se dostanou do kondice. Zrakové funkce se však po osmém roku věku dítěte dají obnovit už jen minimálně,“ vysvětluje doktorka Valešová.

„Pokud je dítě predisponované, podpoří rozvoj zrakové vady i sledování pohádek na tabletu nebo

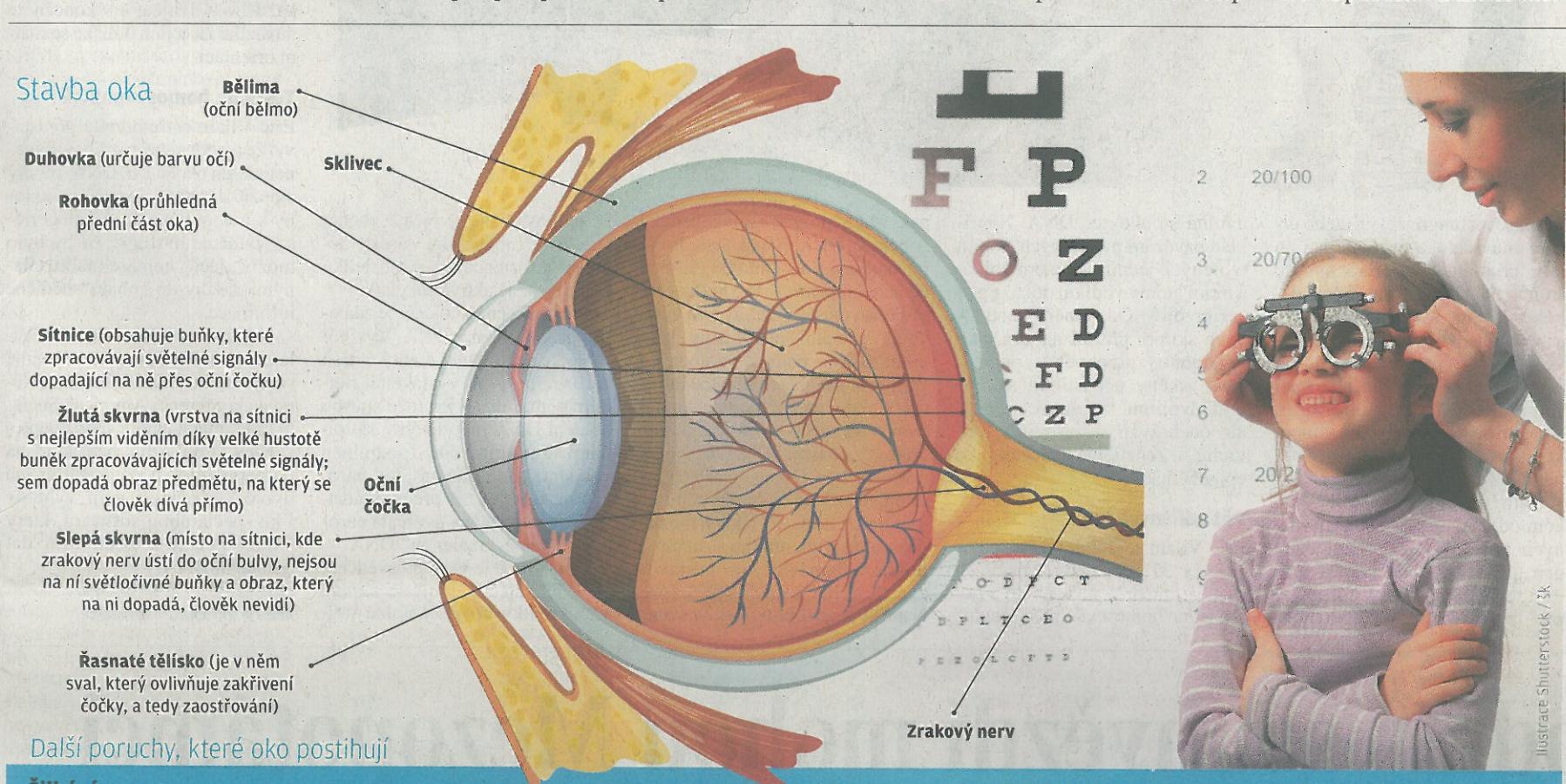
na monitoru počítače,“ varuje doktorka Gabriela Pilková.

S tabletem by děti neměly trávit víc než půlhodinu, pak by měla přijít delší přestávka.

Porucha se dá vyzvávat

V každém případě je důležité, aby si rodiče i u docela malého dítěte všimali, jak reaguje, zda při pozorování předmětu nenaklání hlavičku, nedívá se na hračky jen jedním okretem, nepřivírá jedno oko, nesáhá mimo nabízenou hračku. Na oční vadu může upozornit i to, že dítě sedí velmi blízko k televizi nebo ho vyčerpává kreslení, prohlížení obrázků a jankáli práce nablízko.

„Oční vady bývají dědičné, pokud rodiče nosí brýle s výšším počtem dioptrií, je lepší, aby dítě vyzválo očního lékaře už v prvním roce života,“ doporučuje Lucie Valešová.

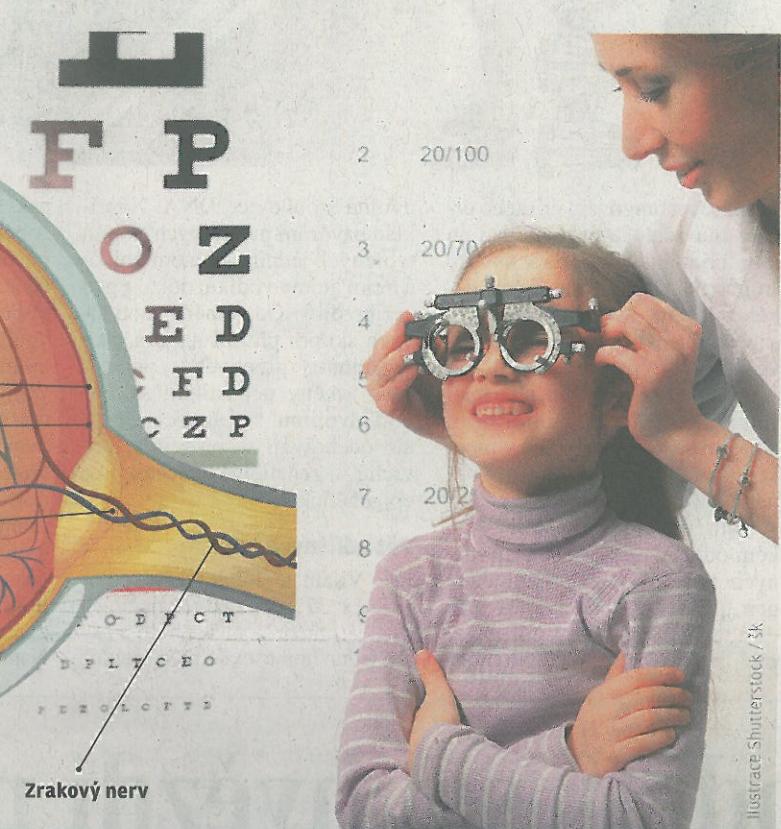
Další poruchy, které oko postihují

Silhání

Každé oko se dívá z mírně odlišné polohy. Normálně se dívají obě oči stejným směrem, takže jejich zorná pole se částečně překrývají. Spojením obou obrazů pak vzniká prostorové vidění. Oči člověka, u kterého se vyuvinulo šilhání, strabismus, jsou zaměřené různými směry. Pokud to nastane, mozek často ignoruje signály z jednoho oka a toho oka dojde k rozvoji tupozrakosti.

Astigmatismus

Osa postižená astigmatismem nemůže rovnoměrně zaostřit celé zorné pole. Některé plochy se jeví ostré, ale jiné jsou rozmazené. Astigmatismus je způsoben oční rohovkou, která nemá souměrně zakřivený povrch.

Ilustrace: Shutterstock / Žák

Tupozrakost

Tupozrakost neboli amblyopie není oční vada. Jedná se o poruchu, která vzniká v důsledku neléčené oční vady či šilhání. K rozvoji tupozrakosti dochází zpravidla v dětství. Při ní mozek přebírá signály jen zdravějšího oka. To může působit omezené prostorové vidění. Tupozrakost se léčí u dětí zakrytím zdravého oka a speciálními očními cviky.

Krátkozrakých v Evropě přibývá

Z hruba čtvrtina evropské populace trpí krátkozrakostí, konstatuje metaanalyza připravená v londýnské škole King's College. Mezi mladšími lidmi je toto oční vada dvakrát častější než u starších.

Poznatek pochází ze srovnání výsledků patnácti studií, do nichž bylo zapojeno více než 60 000 dospělých lidí z různých evropských zemí. Publikován byl v časopise Ophthalmology.

Metaanalyza také prokázala, že lidé s vyšším vzděláním mají dvakrát větší pravděpodobnost, že jsou krátkozrací, než osoby se základním vzděláním.

„Už jsme věděli, že krátkozrakost se stala velmi častou zejména v městských oblastech východní Asie,“ uvedla Katie Williamsová, první autorka výzkumu. „Teď můžeme v Evropě pozorovat stejný vývoj.“

V pozdějším věku přináší krátkozrakost lidem další problémy, když se kombinuje s postižením stárnucího oka, které nedokáže dobře zaostřit na blízko.